

STORTINGET

Innst. 130 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
frå justiskomiteen

Prop. 36 L (2020–2021)

Innstilling frå justiskomiteen om Midlertidig lov om endringer i straffegjennomføringsloven (tiltak for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19)

Til Stortinget

Samandrag

Proposisjonen inneholder forslag til fem midlertidige lovbestemmelser som på ulike måter vil bidra til at kriminalomsorgen kan gjennomføre straff på en forsvarlig måte i situasjonen med covid-19. Lovforslaget gjelder endringer i straffegjennomføringsloven, og omfatter:

- forslag til en bestemmelse om besøk i fengsel (§ 45 a)
- forslag til en hjemmel for at kriminalomsorgen, etter en konkret vurdering, kan beslutte at en innsatt helt eller delvis skal være utelukket fra fellesskap med andre innsatte, når det følger av beslutning i medhold av smittevernloven at den innsatte skal være i isolasjon eller karantene, eller den innsatte har symptomer som er forenlig med covid-19 (§ 45 b)
- forslag til en bestemmelse om utvidet adgang for kriminalomsorgen til å beslutte at en domfelt for en periode skal gjennomføre straffen utenfor fengsel, i hovedsak med fotlenke, når kapasiteten i kriminalomsorgen krever det og sikkerhetsmessige forhold ikke taler imot (§ 45 c)
- forslag til en hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd ved gjennomføring av straff i samfunnet (§ 45 d)

- forslag til en bestemmelse som tydeliggjør at kriminalomsorgen etter en konkret vurdering kan nekte permisjon og frigang for en innsatt, samt omgjøre en innvilget permisjon eller frigang, dersom gjennomføring av denne antas å ville innebære en særskilt smitte- eller helsefare (§ 45 e).

Departementet ser ikke at forslagene innebærer særskilte økonomiske eller administrative konsekvenser. Eventuelle merutgifter til gjennomføring av reglene dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets eksisterende budsjetttrammer.

De aktuelle bestemmelsene foreslås å skulle utgjøre straffegjennomføringsloven kapittel 3 A Midlertidige regler for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19, og å gjelde til 1. juni 2021.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Martin Henriksen, leiaren Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, frå Høgre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, frå Framstegspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, frå Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og frå Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til at proposisjonen inneheld forslag til nye mellombelse reglar, som skal utgjere kapittel 3 A i straffegjennomføringsloven.

Komiteen viser vidare til at forslaget inneheld ein heimel for at kriminalomsorga, etter ei konkret vurdering, skal kunne nekte besøk i fengsel (§ 45 a), og ein heimel for at ein innsett heilt eller delvis skal vere utelaten frå fellesskap med andre innsette, når det i medhald av

smittevernloven er behov for at den innsette skal vere i isolasjon eller karantene, eller vedkommande har symptom som samsvarar med covid-19 (§ 45 b).

Komiteen viser også til at proposisjonen inneheld forslag til ein regel om utvida tilgang for kriminalomsorga til å ta avgjerd om at ein domfelt for ein periode skal gjennomføre straffa utanfor fengsel, i hovudsak med fotlekkje, når kapasiteten i kriminalomsorga krev det og tryggleiksmessige forhold ikkje talar imot (§ 45 c).

Komiteen merkar seg at for gjennomføring av straff i samfunnet (samfunnsstraff, bøteteneste eller program mot ruspåverka køyring) inneheld proposisjonen forslag til ein heimel for at kriminalomsorga for ein periode kan ta avgjerd om straffavbrot (§ 45 d). Komiteen merkar seg vidare at proposisjonen inneheld ein regel som tydeleggjer at kriminalomsorga etter ei konkret vurdering kan nekte permisjon og frigang for ein innsett, samt gjere om ein innvilga permisjon eller frigang, dersom gjennomføringa av denne kan innebere ein særskilt smitte- eller helsefare (§ 45 e).

Komiteen tek til vitande at reglane er meinte å gjelde i ein avgrensa periode fram til 1. juni 2021.

Komiteen viser til brev frå Justis- og beredskapsdepartementet av 24. november 2020, kor det blir opplyst om ein mindre feil i proposisjonen. Brevet følger vedlagt.

Komiteen har forståing for at det er behov for å mellombels kunne tilpasse delar av straffegjennomføringslova i lys av auka smitte i samfunnet. Covid-19-pandemien kan utgjere ein betydeleg fare for liv og helse, og med bakgrunn i at mange innsette i norske fengsel har redusert helsetilstand og er i risikogrupper, meiner komiteen at det er viktig med tiltak som forhindrar at smitte kjem inn i fengsla. Komiteen meiner også at regelendringane som er foreslått, er viktige for å vareta den helse- og bemanningsmessige tryggleiken for tilsette og andre som har sitt virke i fengsla.

Komiteen registrerer at høyringsinstansane i all hovudsak stiller seg bak forslaget, og at departementet har tilpassa og presisert reglane etter innspel som har kome fram i høyringa.

Komiteen registrerer vidare at det så langt det er mogeleg blir lagt opp til eit tett samarbeid og god dialog mellom kriminalomsorga og aktuelle helseinstansar med omsyn til konkrete vurderingar før iverksetjing av tiltak. Komiteen har forståing for at kriminalomsorga si plikt til å konferere helsepersonell på førehand berre kan gjelde «så vidt mogeleg», og støttar grunngevinga om at smitte kan bre seg raskt, og at kriminalomsorga derfor må kunne setje i verk tiltak sjølv om helsepersonell ikkje er tilgjengeleg i situasjonen. Komiteen meiner likevel at det er ei viktig presisering at uavhengig av om helsepersonell er konferert på førehand eller ikkje,

skal kriminalomsorga straks orientere helsetenesta om avgjerda.

Komiteen ser det som positivt at det skal leggjast til rette for at innsette kan bli testa før og/eller under soning, slik at inngripande tiltak som besøksforbod og utelating frå fellesskap ikkje treng å ha lengre varigheit enn nødvendig. Komiteen merkar seg at det ved utelating frå fellesskap blir presisert at det skal vere tilbod om minimum to timar meningsfull menneskeleg kontakt, eller at dette om nødvendig skal bli varetatt gjennom kompenserande tiltak, som utvida bruk av telefon, videosamtalar via nettbrett, lufting eller trening.

Komiteen merkar seg at behovet for å kunne redusere talet på innsette i fengsel dersom covid-19-situasjonen tilseier det, framleis er til stades, og at innspel frå høyringsinstansane underbygger dette.

Komiteen er samde med departementet i at visse grupper innsette skal vere unntatt frå mogelegheita for å gjennomføre alternativ soning med elektronisk kontroll etter § 45 c, og at dette skal gjelde personar som gjennomfører straff etter straffelova kapittel 18 om terror- og terrorrelaterte handlingar, kapittel 26 om seksuallovbrot, § 275 om drap, eller §§ 282 eller 283 om mishandling i nære relasjonar.

Komiteen vil særskilt vise til § 45 c, som inneber kontrolltiltak i den domfelte sin bustad. Komiteen viser vidare til at dersom det skal vere aktuelt å gjennomføre slik straff, må den domfelte akseptere dei krava og vilkåra som blir sett, og alle sambuande over 18 år må ha gitt samtykke til kontrolltiltaka i heimen. Komiteen vil i tillegg understreke kriminalomsorga sitt ansvar for å vareta forpliktingane til å sørge for at barn blir informerte og høyrde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at kriminalomsorgen møtte pandemien med et betydelig handikap etter årevis med kutt fra høyreregjeringa, som blant annet har gått ut over bemanningen i førstelinja. Disse medlemmer vil vise til at etaten dermed møtte pandemien med for lav bemanning, i tillegg var det over en lengre periode mangel på smittevernsutstyr. Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund har uttalt at ansatte var bekymret for å gå på jobb, og at pandemien førte til mer isolasjon for de innsatte. Disse medlemmer vil også peke på at problematikken vedrørende smittevask ikke er løst i landets fengsler. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets Representantforslag 134 S (2019–2020) om vask og renhold i kriminalomsorgen, som nå foreligger til behandling i stortinget. Forslaget, dersom det blir vedtatt, vil kunne sørge for trygt og faglig basert renhold i fengslene. Disse medlemmer viser til at ansatte ved norske fengsler har over tid og særlig i forbindelse med covid-19-utbruddet påpekt at smittevask,

samt annet spesialisert renhold, vekker bekymring knyttet til helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Disse medlemmer viser til at pandemien til nå har medført ekstraavgifter på nærmere 50 mill. kroner. Til nå har 25 mill. kroner blitt gitt via tilleggsbevilgninger. Dette tilsvarer en underfinansiering av kostnader påført kriminalomsorgen grunnet pandemien på 25 mill. kroner.

Disse medlemmer forventer at regjeringen sørger for at kriminalomsorgen reelt kompenseres for ekstrakostnader som har påløpt som følge av pandemien, og følger etaten tett opp i det videre slik at nye utgifter knyttet til den pågående pandemien dekkes inn.

Medlemene i komiteen frå Høgre vil vise til svarbrevet frå Justis- og beredskapsdepartementet til Representantforslag 134 S (2019–2020) om vask og renhold i kriminalomsorgen, der det går fram at rutinar og innsats for reinhald i fengsla har blitt forsterka under pandemien, og at smittevernutstyr er på plass. Desse medlemene viser vidare til at det går fram av svarbrevet at kriminalomsorga har hatt anledning til å hente inn eksterne profesjonelle vasketenester ved behov, og at forsterka reinhald saman med andre tiltak har gjort at kriminalomsorga har unngått større smitteutbrot i fengsla.

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen blir fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og det som står ovanfor, og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak til midlertidig lov

om endringer i straffegjennomføringsloven (tiltak for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. skal nytt kapittel 3 A lyde:

Kapittel 3 A Midlertidige regler for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19

§ 45 a *Besøk i fengsel*

Etter en konkret vurdering kan kriminalomsorgen nekte besøk i fengsel dersom besøket vil innebære en særskilt smitte- eller helsefare, eller det på grunn av sykefravær i fengselet vil bli uforholdsmessig krevende å gjennomføre besøket. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie eller an-

dre personer som er vesentlige for den innsattes velferd, ved bruk av fjernkommunikasjon.

Besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare nektes dersom besøket ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte. Ved nektelse av besøk etter dette ledd skal kriminalomsorgen legge til rette for kontakt ved bruk av fjernkommunikasjon. Kriminalomsorgsdirektoratet gir retningslinjer for praktiseringen av besøk fra advokat. Forskrift 12. desember 2005 nr. 1442 om salær fra det offentlige til advokater m.fl. etter faste satser (stykkprissatser) § 9 fjerde ledd om godtgjøring til forsvarers bistand i fengselsbesøk vil gjelde for fjernkommunikasjonen mellom advokat og klient.

Innsattes tilgang til helsetjenester kan ikke begrenses på grunnlag av denne bestemmelsen.

§ 45 b *Utelukkelse fra fellesskap med andre innsatte som smitteforebyggende tiltak*

Når det følger av beslutning i medhold av smittevernloven at en innsatt skal være i isolasjon eller karantene, eller en innsatt har symptomer som er forenlig med covid-19, kan kriminalomsorgen etter en konkret vurdering av den innsatte beslutte at vedkommende helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskapet med andre innsatte dersom dette er nødvendig for å forebygge smitte, og utelukkelse ikke vil være et uforholdsmessig inngrep. Kriminalomsorgen skal så vidt mulig rådføre seg med helsepersonell før det besluttes utelukkelse på grunn av symptomer. I tillegg skal ansvarlig helsetjeneste straks orienteres om beslutninger om utelukkelse på grunn av symptomer.

§ 37 fjerde til syvende ledd gjelder tilsvarende ved utelukkelse etter bestemmelsen her. Dersom behovet for utelukkelse kan avhjelpes eller forkortes gjennom testing, skal kriminalomsorgen legge til rette for at helsetjenesten kan gjennomføre testing.

Innsatte som er utelukket fra fellesskapet etter bestemmelsen her, skal hver dag ha tilbud om meningsfylt menneskelig kontakt eller andre tiltak som kompenserer for fravær av dette, i minst to timer.

§ 45 c *Straffegjennomføring utenfor fengsel*

Kriminalomsorgen kan beslutte at en domfelt som har gjennomført en tredel av den ubetingede fengselsstraffen, kan gjennomføre straffen med elektronisk kontroll utenfor fengsel dersom kapasiteten i kriminalomsorgen krever det og sikkerhetsmessige forhold ikke talar imot. § 16 annet til sjettede ledd og § 16 a fjerde ledd gjelder tilsvarende, men slik at det ikke er en forutsetning for straffegjennomføring etter bestemmelsen her at den domfelte er sysselsatt. Adgangen til å beslutte straffegjennomføring etter bestemmelsen her omfatter ikke domfelte som gjennomfører straff for overtredelse av straffeloven kapittel 18 eller 26 eller §§ 275, 282 eller

283. Adgangen er dessuten betinget av at domfelte godtar de krav og vilkår som kriminalomsorgen fastsetter for straffegjennomføringen, at domfelte har en bolig som er egnet for gjennomføring med elektronisk kontroll, og at alle samboende over 18 år samtykker til kontrolltiltak i hjemmet. Dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler imot, kan kriminalomsorgen innvilge permisjon og utgang av kort tids varighet fra straffegjennomføring etter bestemmelsen her.

Når vilkårene etter første ledd er oppfylt og det er besluttet gjennomføring etter samme ledd, kan kriminalomsorgen beslutte at den domfelte skal gjennomføre straffen utenfor fengsel uten elektronisk kontroll inntil den elektroniske kontrollen er etablert. § 16 annet til sjettede ledd gjelder tilsvarende.

Beslutning etter første ledd skal fastsettes for en begrenset tid som ikke kan være lengre enn kapasitetsutfordringen må antas å vare. Beslutning etter annet ledd skal fastsettes for en begrenset tid som ikke kan være lengre enn det antas å ville ta å etablere den elektroniske kontrollen.

Departementet kan gi forskrift som begrenser adgangen til å beslutte straffegjennomføring etter bestemmelsen her.

§ 45 d *Straffavbrudd for gjennomføring av straff i samfunnet*

Kriminalomsorgen kan beslutte å avbryte gjennomføringen av samfunnsstraff, bøtteneste og program mot ruspåvirket kjøring dersom gjennomføringen på grunn av pålegg eller anbefaling fra helsemyndighe-

tene eller endringer hos kriminalomsorgens oppdragsgivere ikke lar seg gjennomføre. Beslutningen skal fastsettes for en begrenset tid, som ikke kan være lengre enn hindringen må antas å vedvare. Dersom den som gjennomfører samfunnsstraff, er under 18 år, skal straffavbrudd så vidt mulig unngås.

Dersom det etter en konkret vurdering finnes nødvendig av sikkerhetsmessige grunner, kan kriminalomsorgen stille som vilkår for avbrudd etter første ledd at den som gjennomfører straff, skal melde seg for kriminalomsorgen innen nærmere angitte tidspunkter.

§ 45 e *Permisjon og frigang*

Etter en konkret vurdering kan kriminalomsorgen nekte permisjon eller frigang for en innsatt, eller omgjøre beslutning om innvilgelse av dette, dersom permisjonen eller frigangen antas å ville innebære en særskilt smitte- eller helsefare. Så vidt mulig skal helsepersonell konfereres før det besluttes nektelse eller omgjøring etter bestemmelsen her. Ved vurdering av nektelse eller omgjøring skal det blant annet legges vekt på den velferdsmessige betydningen av permisjonen eller frigangen for den innsatte, og om det vil være stor smittefare knyttet til den aktiviteten som permisjonen eller frigangen skal benyttes til.

§ 45 f *Opphevelse*

Kapittel 3 A oppheves 1. juni 2021.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i justiskomiteen, den 1. desember 2020

Lene Vågslid

leiar

Frida Melvær

ordførar

Vedlegg

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
20/5642 – TKH/LLE

Dato
24.11.2020

Vedrørende Prop. 36 L (2020-2021) Midlertidig lov om endringer i straffegjennomføringsloven (tiltak for å avhjelpe negative konsekvenser av covid-19)

Jeg viser til ovennevnte proposisjon, som ble fremmet i statsråd 13. november 2020. Proposisjonen gjelder regler som etter forslaget skal gjelde til 1. juni 2021, og er etter det opplyste til behandling i Justiskomiteen.

Proposisjonens punkt 4.3 inneholder følgende setning:

«I dagens situasjon har helsemyndighetene gitt regler om isolasjon for den som er (eller sannsynligvis er) smittet av covid-19.»

Forskrift av 27. mars 2020 nr. 470 om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet (covid-19-forskriften) er fastsatt ved kongelig resolusjon. Uttrykket «helsemyndighetene» i nevnte setning er således ikke presist. For ordens skyld gjør jeg herved oppmerksom på dette. Forholdet har ingen betydning for det lovforslaget som er fremmet.

Med hilsen

Monica Mæland

